

הלבנות מוען ונמען פרק ט

א. האמן אין לו חזקה בכלים שתחת ידו, אחד כלים העשויין להשאיל ולהשפיר ואחד שאר כלים. פיצד: ראה כליו ביד האמן, והביא עדים שהן יודעין שהכלי זה שלו, והוא טוען ואומר לתקן נתתיו לך, והאמן אומר לא בא לידי אלא במכירה או במתנה, או שטען אתה נתתו לי, אתה מכרתו לי אחר שבא לידי לתקנו אף על פי שמסרו לו שלא בעדים בעל הכלי נאמן, ומוציאין אותו מיד האמן; וישבע בעל הבית הסת על טענתו.

ב. ויש גאונים שדנו, אף על פי שלא הביא בעל הבית עדים שזה הכלי שלו, הואיל וראה כליו, והרי האמן מודה לו שהיה שלו, ומכרו לו אין האמן נאמן; אבל אם אמר לא היו דברים מעולם, ושלי הוא כלי זה נאמן האמן, ונשבע הסת. ואם הביא בעל הבית עדים שהכלי הזה ידוע לו, אין האמן נאמן. ודין זה פלא הוא בעיני.

ג. לא ראה הכלי ביד האמן, אלא טען ואמר, כלי פלוני נתתיו לך לתקן, והאמן אומר חזרת ומכרתו לי, או נתתו לי האמן נשבע הסת ונפטר, מתוך שיכול לומר לא היו דברים מעולם. ואפלו מסרו לו לתקן בעדים הרי האמן נאמן, מתוך שיכול לומר החזרתיו לך: שהמפקיד אצל חברו בעדים, אינו צריך להחזיר לו בעדים. לפיכך נשבע האמן הסת ונפטר, ואין מחיבין אותו להוציא הכלי. ואם הוציאו הואיל ונראה הרי בעל הבית מביא עדים שהוא שלו ונוטלו, אף על פי שמסרו לו בלא עדים כמו שבארנו.

ד. לפיכך אם טען האמן ואמר, שתים קצצת לי בשכרי, ובעל הבית אומר לא קצצתי לך אלא אחת אם היה הכלי נראה בפניהם הואיל והאמן אין לו בו חזקה, ואינו יכול לטען שהוא לקוח בידו, הרי בעל הבית נשבע בנקיטת חפץ על הקציצה כמו שבארנו בשכירות, ונותן. ואם אין הכלי נראה בפניהם הואיל והאמן נאמן לומר לקוח הוא בידי, יכול לטען עד כדי דמיו, ונשבע בנקיטת חפץ ונוטל, כדרך כל הנשבעין ונוטלין כמו שבארנו.

ה. אמן שירד מאמנותו ובן האמן הרי הן כשאר כל אדם, ויש להן חזקה בכל המטלטלין כמו שבארנו.

ו. מי שנכנס לביתו של חברו בפני בעל הבית, ויצא וכלים טמונין לו תחת כנפיו, והעדים רואין אותו, ולאחר זמן תבעו בעל הבית ואמר לו, החזר לי כלי שהשאלתיך והרי העדים, והוא אומר לקוחין הן בידי אינו נאמן. ונשבע בעל הבית הסת על טענתו שלא מכרן ולא נתנן, ויחזרו הכלים לבעלים.

ז. במה דברים אמורים, בבעל הבית שאינו עשוי למכור את כליו, וזה שהוציא הכלים תחת כנפיו, אין דרכו להצניע, ואותן הכלים, אין דרך בני אדם להצניען; לפיכך חייב להחזיר, לפי שלא הצניען אלא לכפר בהן. אבל בעל הבית העשוי למכור את כליו אף על פי שאין זה צנוע, ואין דרך אותן הכלים להטמינן תחת הכנפים הרי זה נשבע הסת שהן לקוחין בידו.

ח. וכן אם יצא בהן מגלין בפני עדים אף על פי שאין בעל הבית עשוי למכור את כליו הרי זה נאמן לומר לקוחין הן בידי, שמא

נצרכו לו מעות ומכר: ובלבד שלא יהיו, מדברים העשויין להשאיל ולהשכיר.

מ. אבל דברים העשויין להשאיל ולהשכיר לעולם הן בחזקת בעליהן, כמו שבארנו. ואף על פי שהוציאן מגלין, ואף על פי שבעל הבית הזה עשוי למכר את כליו, הואיל ויש לו עדים שזה הפלי העשוי להשאיל ולהשכיר בלבד ידוע הוא לו, מוציאין אותו מיד זה על כל פנים: עד שיביא ראיה שמכרו לו, או נתנו לו במתנה פקרקעות.

י. אפלו מת זה שהפלי תחת ידו, מוציאין אותו מיד היורש בלא שבועה שפיון שאין לאביו לטען שלקחו או שהוא משכון, כך אין זה יכול להשביעו. ואם טען היורש טענת ודאי, ואמר בפני נתנו לאבי או מכרו לו הרי בעל הבית נשבע הסת, כשאר כל הנשבעין. וכבר בארנו שיש מי שהורה שישבע בעל הבית הסת, ואחר כך יחזיר כליו מיד היורש; ואין דעתי נוטה לזה.

יא. מי שלקח קרדם ואמר, הריני הולך לגזר דקלו שלפלוני שמכרו לי, וכרת את הדקל הרי זה בחזקתו: שאין אדם מעיז פניו, וכורת אילן שאינו שלו. ואם טענו הבעלים שלא מכרוהו נשבע זה הכורת הסת שהוא שלו, ונפטר: פיון שנכרת, הרי הוא כשאר מטלטלין.

יב. וכן היורד לשדה חברו, ואכל פרותיה שנה או שנתיים, והבעלים טוענין שזה ירד שלא ברשות וגזלן הוא, ואכל והרי עדים שאכל, והיורד אומר ברשותך ירדתי לאכל פרותיה הרי זה האוכל נאמן, ונשבע הסת על כך: חזקה היא שאין אדם מעיז פניו, ואוכל פרות שאינן שלו.

יג. אף על פי שהקרקע בחזקת הבעלים, אין הפרות בחזקת הבעלים: שאין אדם מוכר פרות שדהו בשטר כדי שנאמר לזה שאכל, הבא שטרך. ואין צריך לומר שאם אכל פרותיה שנים רבות שמתוך שייכול לומר לקוחה היא בידי נאמן לומר לפרות בלבד ירדתי, וישבע הסת.

יד. שנים שהיו או חזין בכלי אחד, או שהיו רוכבין על גבי בהמה, או אחד רוכב ואחד מנהיג, או יושבין בצד ערמה שלחטים המנחת בסמטה או בחצר שלשניהם זה אומר הכל שלי, וזה אומר הכל שלי כל אחד משניהן נשבע בנקיטת חפץ שאין לו בזה הדבר פחות מחציו, ויחלקו. ושבועה זו תקנת חכמים היא, כדי שלא יהיה כל אחד ואחד תופס בטליתו שלחברו, ונוטל בלא שבועה.

טו. זה אומר כלה שלי, וזה אומר חציה שלי האומר כלה שלי ישבע שאין לו בה פחות משלושה חלקים, והאומר חציה שלי ישבע שאין לו בה פחות מרביע; וזה נוטל שלושה חלקים, וזה נוטל רביע.

טז. מפאן אתה למד לכל הנשבעין לטל, בין שבועה קלה בין שבועה חמורה שאינו נשבע על מה שטוען, אלא על מה שנוטל, אף על פי שטוען יותר.

יז. היו שנים אדוקין בטלית, זה אומר כלה שלי וזה אומר כלה שלי זה נוטל עד מקום שידו מגעת, וזה נוטל עד מקום שידו

מַגַּעַת; וְהַשָּׂאָר חוֹלְקִין בְּשׁוּוֹה, אַחֵר שְׁנִשְׁבָּעִין. וַיֵּשׁ לְכָל אֶחָד לְגַלְגֹּל עַל חֲבֵרוֹ, שֶׁכָּל מֶה שְׁנִטֵּל בְּדִין נִטֵּל.

יח. הָיָה זֶה אוֹחֵז בַּחוּטִין שֶׁבִּשְׁפַת הַטְּלִית, וְזֶה בַּחוּטִין שֶׁבִּשְׁפָּה הָאַחֶרֶת חוֹלְקִין כָּלָה בְּשׁוּוֹה, אַחֵר שְׁנִשְׁבָּעִין. וְכָל חֲלָקָה הָאֻמּוּרָה כָּאֵן לְדָמִים לֹא שִׁיפְסִידוּ עֲצָמוֹ שְׁלִכְלִי אוֹ שְׁלִטְלִית, אוֹ שְׁיִמִּיתוֹ הִבְהֵמָה.

יט. הָיָה הָאֶחָד אוֹחֵז אֶת כָּלָה, וְזֶה מִתְאַבֵּק עִמּוֹ וְנִתְּלָה בָּהּ הָרִי זֹו בְּחִזְקַת הָאוֹחֵז אֶת כָּלָה. בָּאוּ שְׁנֵיהֶם אֲדוּקִין בָּהּ, וְשִׁמְטָה הָאֶחָד מִיַּד חֲבֵרוֹ בְּפָנֵינוּ, וְשָׁתַק הַשְּׁנִי אָף עַל פִּי שְׁחִזֹּר וְצוּחַ, אֵין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִיָּדוֹ: כִּיּוֹן שֶׁשָׁתַק בַּתְּחִלָּה, הָרִי זֶה כְּמוֹדָה לוֹ. חִזֹּר הַשְּׁנִי וְתִקְפָּה מִן הָרֵאשׁוֹן אָף עַל פִּי שֶׁהָרֵאשׁוֹן צוּחַ מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, חוֹלְקִין.

כ. בָּאוּ שְׁנֵיהֶם אֲדוּקִין בַּטְּלִית, וְאִמְרָנוּ לָהֶם צֵאוּ וְחִלְקוּ אֶת דָּמֶיהָ יֵצְאוּ וְחִזְרוּ, וְהָרִי הִיא תַּחַת יָד אֶחָד מֵהֶן, זֶה טוֹעֵן הוֹדָה לִי וְנִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה, וְזֶה טוֹעֵן שְׁכַרְתִּיהָ לוֹ, אוֹ נִתְּגַבֵּר עָלַי וְחִטְפָּה הַמוֹצִיא מִחֲבֵרוֹ, עָלִיו הָרְאִיָּה. וְאִם לֹא הִבִּיא רְאִיָּה יִשָּׁבַע זֶה שֶׁהִיא כָּלָה בִּידוֹ הֵסֵת שֶׁהִיא שָׁלוֹ, וַיִּפְטֹר. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה.